
GEEN VOEDSEL IN MIJN TANK!

EVALUATIE VAN HET BELGISCHE
BIOBRANDSTOFFENBELEID

N° 3 - SEPTEMBER 2019

GEEN VOEDSEL IN MIJN TANK

CNCD
11.11.11

11.11.11
VECHT MEE TEGEN ONRECHT

GREENPEACE

Biobrandstoffen van de eerste generatie, op basis van landbouwgewassen als graan, suikerbiet of plantaardige oliën blijken heel wat nefaste gevolgen te hebben. Daarom paste Europa haar regelgeving aan, waardoor een totale stop op het gebruik van deze brandstoffen mogelijk is vanaf 2021.

Toch voorziet de Belgische overheid in haar voorstel van Nationaal Energie- en Klimaatplan (NEKP) om het gebruik van biobrandstoffen nog te verhogen tot het door Europa toegelaten maximum. Het NEKP moet eind 2019 goedgekeurd worden. Ons land voorziet bovendien de introductie van E85, een benzine met hoge ethanolwaarde, op de Belgische markt.

België moet dringend haar standpunt aanpassen. Enkel zo kunnen we de klimaatcrisis en ontbossing tegengaan en de rechten van landbouwers en wereldwijde voedselzekerheid waarborgen.

SEPTEMBER 2019

Briefing opgemaakt door
CNCD-11.11.11, Inter-Environnement
Wallonie, 11.11.11, Oxfam-in-België, FIAN
België, Greenpeace België, Bond Beter
Leefmilieu en Natuurpunt

Samenvatting

Dit is de derde *Evaluatie van het Belgische biobrandstoffenbeleid*. De hierin gebruikte gegevens over de herkomst van de grondstoffen en de samenstelling van de brandstoffen op de Belgische markt zijn de meest recente waarover de overheid beschikt¹. Dit document houdt rekening met de studies in opdracht van de EU, het meest recente rapport van het VN Klimaatpanel (IPCC) over de klimaatverandering en de laatste rapporten en aanbevelingen van de Federale Raad voor Duurzame Ontwikkeling (FRDO) en de Adviesraad inzake beleidscoherentie ten gunste van ontwikkeling (ABCO). We stellen het volgende vast:

1. **Biobrandstoffen worden gemaakt van voedsel.** Maar liefst 97% van de biobrandstoffen in België worden gemaakt op basis van voedselgewassen. De zogenaamde “geavanceerde” biobrandstoffen, die de verdedigers van biobrandstoffen al meer dan 10 jaar promoten, maken slechts een zeer klein deel uit van de beschikbare producten op de markt.
2. **Het gebruik van biobrandstoffen op basis van voedselgewassen stijgt.** Sinds 2015 verbruiken onze motoren dubbel zoveel maïs en drie keer zoveel tarwe. De hoeveelheid soja in onze tanken is tussen 2017 en 2018 vertienvoudigd. Voor de bioethanol die in 2018 in België werd verkocht, werd 240 000 ton tarwe gebruikt. Daar hadden we 25 kg brood voor elke Belg van kunnen maken, goed voor de helft van ons jaarlijkse broodconsumptie.
3. **De hoeveelheid Belgische biobrandstoffen evenaart de hoeveelheid voedsel van miljoenen mensen.** In 2018 werden maar liefst 800 000 ton voedselgewassen verwerkt in biobrandstoffen enkel voor de Belgische markt. Er werd evenveel graan verwerkt in bioethanol als wat 2,3 miljoen mensen eten op een jaar². En de hoeveelheid plantaardige olie verwerkt tot biodiesel staat gelijk met het verbruik van 17 miljoen mensen³.
4. **Twee provincies.** Dat is de oppervlakte nodig voor de productie van onze biobrandstoffen. In 2018 hadden we meer dan 5000 km² nodig om voldoende graan, suikerbieten en plantaardige oliën te produceren voor de hoeveelheid biobrandstoffen die in België verkocht werden. Dat is zo groot als de provincies Antwerpen en Vlaams-Brabant samen.
5. **België produceert niet wat ze verbruikt.** Minder dan 3% van de grondstoffen gebruikt in onze biobrandstoffen komen ook van hier. En meer dan de helft komt zelfs van buiten de Europese Unie.
6. **Een kwart van de Belgische biobrandstoffen is afkomstig van landen waar men lustig verder ontbost.** 26% van de 800 000 ton grondstoffen voor de biobrandstoffen verkocht in België komt van landen waar massaal wordt ontbost voor industriële landbouwdoelinden zoals de soja- en palmolieteelt: Brazilië, Argentinië, Paraguay, Indonesië en Maleisië.
7. **België houdt geen rekening met het rapport van het IPCC over landgebruik.** Dat rapport bevestigt dat de productie van biobrandstoffen op grote schaal een negatieve impact heeft op de voedselveiligheid en op armoede. Het IPCC geeft ook aan dat sommige biobrandstoffen “van de tweede generatie” verdere aantasting van de bodem veroorzaken⁴.
8. **De klimaatbalans van Belgische biobrandstoffen is zeer negatief.** In 2018 veroorzaakten zij een stijging in de uitstoot van broeikasgassen met 875 ktCO₂eq, omdat de uitstoot ervan groter is dan die van fossiele brandstoffen.
9. **Biobrandstoffen maken 5,5% deel uit van het verbruik bij transportmiddelen in België.** De grote hoeveelheden voedsel en oppervlaktes landbouwgrond die we momenteel gebruiken moeten dus gezien worden in de context van een zeer beperkt aandeel van biobrandstoffen in onze mobiliteit.

1 Gegevens geregistreerd in augustus 2019 door de FOD Volksgezondheid, Veiligheid van de Voedselketen en Leefmilieu.

2 De Voedsel- en Landbouworganisatie van de Verenigde Naties schat het gemiddelde jaarlijks verbruik van granen per inwoner op 155 kg.

3 Het gemiddelde verbruik van plantaardige olie ligt op 25 liter per persoon per jaar: http://www.fao.org/fileadmin/templates/est/COMM_MARKETS_MONITORING/Oilcrops/Documents/OECD_Reports/OECD_oilseeds_FR2015_2024.pdf

4 Rapport Giec 2019: « climate change and land » : <https://www.ipcc.ch/report/srcc/> + <https://nl.metrotime.be/2019/08/08/news/ngos-roepen-belgie-op-gebruik-van-biobrandstoffen-te-stoppen/>

10. België dreigt nog veel meer op voedsel te gaan rijden. Minister van Energie Marie-Christine Marghem wil nog vóór eind 2019 de E85-benzine introduceren op de Belgische markt.⁵ Echter, de E85 mag tot 85% ethanol bevatten. Bovendien voorziet het NEKP van onze regering een verhoging van het aandeel van biobrandstoffen van 5,5% tot 14%.

Aanbevelingen

De organisaties die meewerkten aan deze evaluatie vragen:

> **Aan de regeringen in België om hun standpunt m.b.t. het gebruik van biobrandstoffen volledig te herzien en het Nationaal Energie- en Klimaatplan aan te passen aan haar verbintenissen inzake klimaatverandering, duurzame ontwikkeling en naleving van de mensenrechten en:**

- Biobrandstoffen op basis van voedselgewassen volledig te bannen;
- Het ontwerp van Koninklijk Besluit voor de invoering van de E85-benzine in te trekken;
- De zogenaamde geavanceerde biobrandstoffen met realisme en de nodige voorzichtigheid te benaderen, en dit op basis van een objectieve en volledige analyse van hun economische, sociale en ecologische impact.

> **Aan de Gewesten om hun verantwoordelijkheid op te nemen en naar een duurzame mobiliteit te streven. Hun beleid om het vervoer koolstofvrij te maken, moet steunen op:**

- Een daling van het verkeer en de ontwikkeling van volwaardige alternatieven (zoals openbaar vervoer, zachte mobiliteit, autodelen, carpooling);
- De nodige normen en fiscale maatregelen die sturen naar minder CO₂-uitstoot en minder gewicht/vermogen van wagens, een shift naar emissievrije voertuigen, en een uitfasering van het fiscaal gunstregime voor salariswagens;
- Een duidelijk scenario voor de uitfasering van fossiele wagens met ten laatste in 2030 een verbod op de verkoop van nieuwe fossiele wagens.

> **Aan de regeringen in België om de productie van elektriciteit uit hernieuwbare bronnen sterk te verhogen.**

⁵ <https://www.hln.be/geld/consument/binnenkort-vind-je-bio-ethanol-ook-aan-de-belgische-pomp-prijs-per-liter-half-zo-hoog-als-gewone-benzine-a12e6a3d/?referer=https%3A%2F%2Fwww.google.com%2F>

Inhoudstafel

Geen voedsel in mijn tank!	6
Voedsel in de tank, maar niemand weet het	6
Een nieuw Europees kader	6
> De 'RED II'-richtlijn	6
België gaat in tegen de aanbevelingen van de experts	7
IPCC rapport	8
Belgische adviesraden	8
Samenstelling en herkomst van biobrandstoffen op de Belgische markt	9
FOCUS: Soja, een actueel onderwerp	11
Hier verbruiken bedreigt land elders	12
> Biodiesels verhogen de uitstoot van transport	12
> Druk op de voedselzekerheid	13
> Lessen uit de crisis van 2008	14
> Negatieve impact op veehouders	14
> Europese voedselsoevereiniteit	15
Opgelet met "geavanceerde" biobrandstoffen	15
Aanbevelingen	17
// Annex : verbruik van biobrandstoffen in België	18

Geen voedsel in mijn tank!

Voedsel in de tank, maar niemand weet het

Koolzaad-, soja- en palmolie worden net zoals tarwe, maïs, suikerbieten en rietsuiker verwerkt in biobrandstoffen die gemengd worden met de klassieke fossiele brandstoffen. En dat geheel volgens een Belgische wet die de toevoeging van biobrandstoffen in de fossiele brandstoffen voorschrijft⁶. Dit is het geval voor alle types brandstoffen verkocht op de Belgische markt. Allemaal bevatten ze een variabele hoeveelheid biobrandstoffen die kan herleid worden tot een gemiddelde van 5,5% voor elke volle tank. Voor de consument is deze toevoeging onzichtbaar en volledig onvermijdbaar. Weinig mensen weten dat ze gedeeltelijk op biobrandstoffen rijden. Bovendien weten we niet exact welke biobrandstof we in onze tank doen.

Een nieuw Europees kader

DE 'RED II'-RICHTLIJN

De nieuwe Europese richtlijn voor hernieuwbare energie (RED II)⁷ bepaalt de doelstellingen die elke lidstaat tegen 2030 moet halen. De richtlijn voor transport en biobrandstoffen werd fundamenteel gewijzigd: vanaf 1 januari 2021 moeten biobrandstoffen op basis van voedselgewassen zoals koolzaad-, palm- of sojaolie, maïs, tarwe, suikerbiet, rietsuiker,... niet meer verplicht bijgemengd worden.

De vorige RED-richtlijn verplichtte de lidstaten om tegen 2020 een percentage van 10% 'hernieuwbare' energie te behalen in transport. Niet alleen elektrisch vervoer maar ook biobrandstoffen vallen onder die officiële noemer. De nieuwe RED II-richtlijn voorziet een verplichting van slechts 7% hernieuwbare energie voor transport tegen 2030. In tegenstelling tot de vorige richtlijn, mogen er geen biobrandstoffen op basis van voedselgewassen gebruikt worden om die doelstelling te behalen. Enkel andere energiebronnen zijn toegelaten (zoals hernieuwbare elektriciteit en de zogenaamde "geavanceerde" biobrandstoffen).

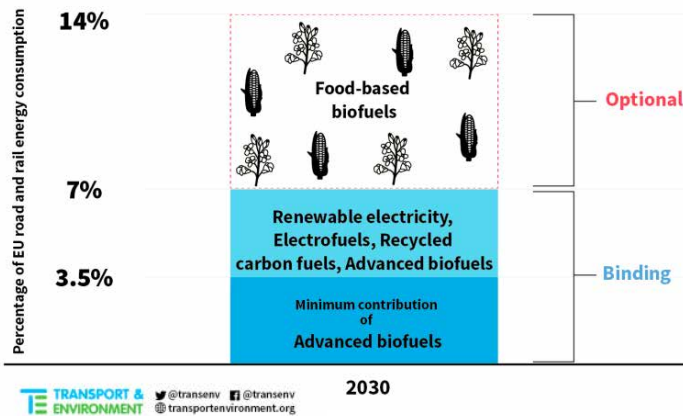
De richtlijn bevat ook een doelstelling om tegen 2030 alle transportmiddelen te doen werken met minstens 14% hernieuwbare energie maar dit is geen verplichting⁸. Het gebruik van biobrandstoffen op basis van voedselgewassen wordt niet helemaal aan banden gelegd maar wordt wel optioneel en geplafonneerd. Lidstaten die wensen deze brandstoffen te blijven gebruiken, kunnen dat blijven doen mits het aandeel ervan beperkt blijft tot maximum 7%. Een lidstaat mag evengoed beslissen ze helemaal niet meer te gebruiken, gezien ze haar geenszins helpen om de verplichte minimale hoeveelheid hernieuwbare energie voor transportmiddelen te halen. Wel is het zo dat lidstaten deze biobrandstoffen mogen meetellen voor de totale doelstelling hernieuwbare energie die ze krijgen opgelegd volgens de richtlijn. Simpel gesteld wil dat zeggen dat landen minder windmolens en zonnepanelen moeten voorzien, wanneer ze extra biobrandstoffen op basis van voedselgewassen bijmengen. Het spreekt voor zich dat dat laatste een valse oplossing is die de noodzakelijke transitie enkel afremt. (FIG 1)

6 Wet van 17 juli 2013 houdende de minimale nominale volumes duurzame biobrandstoffen die de volumes fossiele motorbrandstoffen, die jaarlijks tot verbruik worden uitgeslagen, moeten bevatten.

7 De volledige tekst van de Europese Richtlijn : <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32018L2001&from=EN>

8 Het halen van 14% hernieuwbare energie voor transport is geen verplichting voor lidstaten die ervoor kiezen om minder dan 7% biobrandstoffen op basis van voedingsgrondstoffen te gebruiken tegen 2030. Zie ook "EU ends target for food-based biofuels and phases out palm oil in cars only in 2030", June 2018, Transport & Environment. <https://www.transportenvironment.org/press/eu-ends-target-food-based-biofuels-and-phases-out-palm-oil-cars-only-2030>

FIGUUR 1: De doelstellingen voor 2030 inzake hernieuwbare energie voor transport zoals voorgeschreven door de nieuwe RED-II richtlijn.

Daarbij komt nog dat het Europese Reglement, dat de inhoud van de Nationale Energie- en Klimaatplannen van de lidstaten voorschrijft, de elementen van de préambule van Parijs overneemt. Zo moeten de lidstaten in hun energiebeleid ook rekening houden met het naleven van de mensenrechten, gelijke rechten voor vrouwen en de duurzame ontwikkelingsdoelstellingen¹⁰. Een meerverbruik van biobrandstoffen op basis van voedingsgrondstoffen gaat duidelijk in tegen deze Europese bepalingen die onder andere het recht op voedsel nastreven.

België gaat in tegen de aanbevelingen van de experts

BIOBRANDSTOFFEN VAN DE EERSTE GENERATIE STEEDS MEER ONDER DRUK

Lidstaten die toch nog biobrandstoffen op basis van voedselgewassen willen gebruiken, zullen het aandeel van de brandstoffen “met hoge klimaatimpact” omwille van indirecte effecten op landgebruik (high ILUC) sterk moeten verminderen tussen 2023 en 2030. Dat geldt bijvoorbeeld voor het gebruik van palmolie. Dat is een eerste stap in de goede richting. Maar de Gedelegeerde Verordening ter uitvoering van de wetgeving inzake het gebruik van biobrandstoffen “met hoge klimaatimpact”⁹ bevat een aantal belangrijke lacunes. Zo blijft sojaolie onaangeroerd, ondanks zijn rampzalige klimaatbalans. Maar zelfs palmolie mag nog gebruikt worden, zolang ze geproduceerd wordt op verschillende kleinere gronden, in plaats van op één grote lap grond. Deze puur administratieve voorwaarde vermindert de negatieve impact van de palmolieproductie op het milieu niet noodzakelijk.

Het Belgische NEKP dat nu op tafel ligt, voorziet een ongeziene verhoging van biobrandstoffen in het vervoer voor de komende jaren. Zo voorziet het plan om tegen 2030 het aandeel van biobrandstoffen tot 14% te verhogen, waar dit in 2017 nog maar 5,5% bedroeg. Die 14% zou voor de helft bestaan uit biobrandstoffen van de eerste generatie, op basis van voedselgewassen. De andere 7% zou bestaan uit de “geavanceerde” biobrandstoffen van de tweede generatie. Het NEKP streeft naar een totaal aandeel van 20,6% hernieuwbare energie (alle vormen samen, inclusief hernieuwbare elektriciteit) in het Belgische vervoer tegen 2030. De voorziene toename van biobrandstoffen gaat in tegen het recente rapport van het IPCC over landgebruik en klimaatverandering (2019) en tegen de adviezen van de Adviesraad inzake beleidscoherentie (2019), de FRDO (2019), de Raad voor het Verbruik en de Centrale Raad voor het Bedrijfsleven.

9 Gedelegeerde Verordening (EU) 2019/807 van de Commissie van 13 maart 2019 tot aanvulling van Richtlijn (EU) 2018/2001 van het Europees Parlement en de Raad wat betreft het bepalen van de grondstoffen met een hoog risico van indirecte veranderingen in landgebruik waarbij een belangrijke uitbreiding van het productiegebied naar land met grote koolstofvoorraden waar te nemen valt, en de certificering van biobrandstoffen, vloeibare biomassa en biomassa-brandstoffen met een laag risico op indirecte veranderingen in landgebruik <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/NL/TXT/?uri=CELEX:32019R0807>

10 Zie punten 25 en 45 van de préambule van de VERORDENING (EU) 2018/1999 VAN HET EUROPEES PARLEMENT EN DE RAAD van 11 december 2018 inzake de governance van de energie-unie en van de klimaatactie, tot wijziging van Richtlijn 94/22/EG, Richtlijn 98/70/EG, Richtlijn 2009/31/EG, Verordening (EG) nr. 663/2009, Verordening (EG) nr. 715/2009, Richtlijn 2009/73/EG, Richtlijn 2009/119/EG van de Raad, Richtlijn 2010/31/EU, Richtlijn 2012/27/EU, Richtlijn 2013/30/EU en Richtlijn (EU) 2015/652 van de Raad, en tot intrekking van Verordening (EU) nr. 525/2013: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/NL/TXT/HTML/?uri=CELEX:32018R1999&from=FR>

IPCC rapport

In haar *“Speciaal rapport over klimaatverandering, verwoestijning, degradatie van bodems, het duurzaam beheer van gronden, de voedselveiligheid en de flux van broeikasgassen in de terrestrische ecosystemen”* van augustus 2019 waarschuwt het IPCC voor de nefaste gevolgen van het gebruik van biobrandstoffen op grote schaal. De massaproductie van biobrandstoffen zou leiden tot een concurrentiestrijd met de landbouw en veeteelt en zou de degradatie van de bodems en verwoestijning verder in de hand werken. Daarmee komen ook de voedselveiligheid en de watervoorraden in het gedrang, vooral in Sub-Sahara Afrika en Zuid-Azië. Het IPCC-rapport toont aan dat overheden het gebruik van biobrandstoffen beter zouden beperken.

Het IPCC geeft een aantal scenario's mee waarbij de klimaatopwarming onder de 1,5°C blijft en waarbij het gebruik van biobrandstoffen sterk beperkt blijft. Op die manier kunnen ook de mensenrechten gerespecteerd worden: de concurrentie met landbouwgronden en veeteelt wordt tot een minimum herleid, alsook de directe impact van de klimaatverandering op de voedselveiligheid en de watervoorraad¹¹.

De oproep van het IPCC ligt in lijn met de aanbevelingen van zowel de vorige als de huidige speciale rapporteurs van de VN over het recht op voedsel¹² en een recent rapport¹³ van CLARA (Climate Land Ambition Rights Alliance), een toonaangevende coalitie van internationale NGO's.

Ook de Europese Commissie reageerde op het Belgische NEKP dat dergelijke hoge volumes biobrandstoffen de nodige transparantie van de productie- en toeleveringsketen vragen. De Commissie vraagt België om de manier waarop de doelstelling zal gehaald worden uitgebreid te

beschrijven. Daarbij dienen de sub-doelstellingen per biobrandstof en de beperkingen die van toepassing zijn op de *“klassieke biobrandstoffen”* op basis van landbouwgewassen duidelijk vermeld worden.¹⁴

Belgische adviesraden

De Adviesraad inzake beleidscoherentie ten gunste van ontwikkeling (ABCO) raadt België in een officieel advies aan om *“biobrandstoffen van de eerste generatie te bannen uit het Nationaal Energie- en Klimaatplan 2030”*, met het oog op het naleven van onze internationale verbintenissen inzake duurzame ontwikkeling en het fundamenteel recht op voedsel.

ABCO benadrukt ook dat de productieketens van biobrandstoffen van de eerste generatie alles behalve duurzaam zijn. De productie op grote schaal van deze brandstoffen kan onmogelijk voldoen aan de duurzaamheidscriteria opgenomen in de Europese richtlijn 2018/2001¹⁵. Bovendien houden deze criteria geen rekening met de sociale impact van die productie. Die leemte in de regelgeving werd al aangekaart in een speciaal rapport van de Europese Rekenkamer in 2016¹⁶. In dat rapport betreft de Rekenkamer dat de richtlijn *“niet verplicht dat de productie van biobrandstoffen in de EU geen nefaste socio-economische gevolgen mag hebben”*, en dat *“de mogelijkheid van negatieve effecten niet wordt beoordeeld tijdens de erkenningsprocedure van de Commissie voor vrijwillige regelingen, terwijl de productie van biobrandstoffen de lokale gemeenschappen in gevaar kan brengen en negatieve gevolgen kan hebben voor de samenleving in het algemeen”*.

11 Deel B7 van de SPM. Volgens het IPCC is het aangewezen de oppervlakte voorzien voor de productie van biobrandstoffen te beperken tot <1 miljoen km² tegen 2050.

12 O. De Schutter, “Note on the Impacts of the EU Biofuels Policy on the Right to Food, Statement based on letter sent to EU institutions on 16 April 2013”; H. Elver, Report of the Special Rapporteur on the impacts of climate change on the right to food (A/70/287).

13 Dooley, K et al. (2018) Missing Pathways to 1.5°C: The role of the land sector in ambitious climate action. Climate Land Ambition and Rights Alliance. Available from: climatelandambitionrightsalliance.org/report

14 https://ec.europa.eu/energy/sites/ener/files/documents/be_swd_en.pdf

15 Dezelfde criteria als die van Richtlijn 2009/28/CE.

16 Europese Rekenkamer, Het certificeringssysteem van de EU voor duurzame biobrandstoffen, Speciaal Rapport n°18/2016. https://www.eca.europa.eu/Lists/ECADocuments/SR16_18/SR_BIOFUELS_NL.pdf

ABCO wijst erop dat, hoewel de directe sociale gevolgen "in theorie beheersbaar zijn door de goedkeuring van bindende sociale criteria [nvdr: dit bestaat momenteel niet], de indirecte sociale gevolgen onbeheersbaar zijn omdat zij het gevolg zijn van een kettingeffect op de voedsel-, landbouw- en grondmarkten.

Een biobrandstofverbruik tot 7% van de totale gebruikte brandstof in het vervoer verhoogt de druk op de wereldvoedselprijzen en op de natuurlijke grondstoffen, met alle gevolgen van dien voor de armere consumenten en de plattelandsgemeenschappen in de wereld."

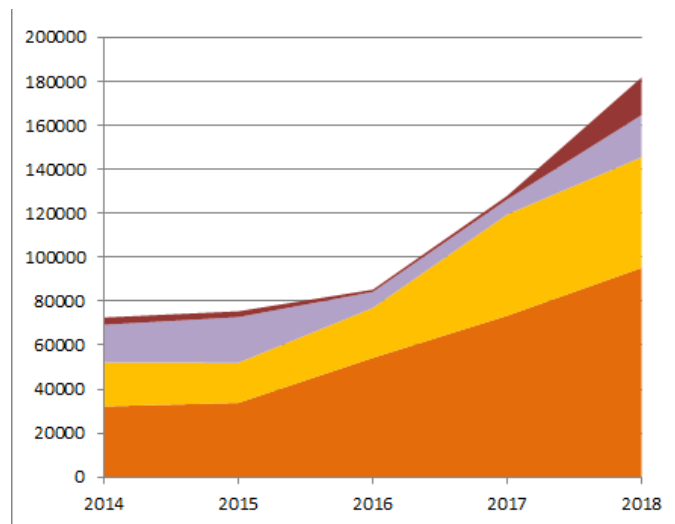
De Federale Raad voor Duurzame Ontwikkeling (FRDO), de Centrale Raad voor het Bedrijfsleven en de Raad voor het Verbruik ondersteunen op hun beurt dat "sommige biobrandstoffen in sommige gevallen meer CO₂ uitstoten dan traditionele fossiele brandstoffen en bevelen daarom aan om, met het oog op de doelstellingen voor 2030, het gebruik van deze biobrandstoffen te vermijden"¹⁷. Zij denken ook dat "een doelstelling in termen van een absolute vermindering van de broeikasgasemissies voor de vervoerssector tegen 2030 veel geschikter zou zijn dan een doelstelling die is geformuleerd in termen van het percentage duurzame energie"¹⁸.

In haar advies¹⁹ over het Nationaal Energie- en Klimaatplan 2030 raadt de FRDO aan om "niet boven de door Europa opgelegde waarden te gaan" wat de biobrandstoffen betreft. De Raad beveelt België aan om gebruik te maken van de aangeboden flexibiliteit om het aandeel in hernieuwbare energie in het vervoer te houden op het minimum van 7%, door de biobrandstoffen van de eerste generatie volledig te bannen.

Samenstelling en herkomst van biobrandstoffen op de Belgische markt

België verbruikte in 2018 180 000 m³ bioethanol. Dat is 3 keer zoveel als 5 jaar geleden. De bioethanol werd hoofdzakelijk gemaakt van graan (52%), maïs (28%) en bieten (19%).

FIGUUR 2: Bioethanol op de Belgische markt (m³)

- Andere (rietsuiker, triticale, rogge, zetmeel)
- Bieten
- Maïs
- Tarwe

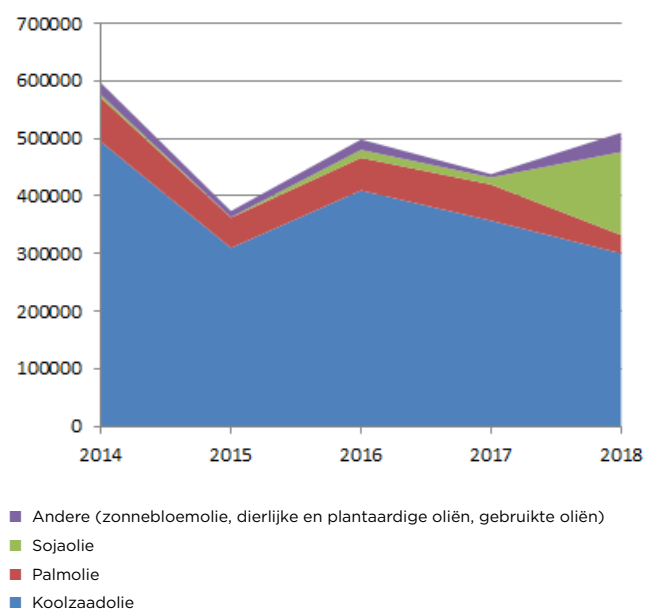
¹⁷ Advies over het ontwerp van Koninklijk Besluit betreffende de naam en de kenmerken van diesel en benzine, 2017a09, §§ [18] en [19].

¹⁸ Advies 2018a02 over het ontwerp van Koninklijk Besluit betreffende de vermindering van de jaarlijkse broeikasgasemissies van transportenergie, goedgekeurd door de FRDO op 14/08/2018, de Centrale Raad voor het Bedrijfsleven en de Raad voor het Verbruik §[2].

¹⁹ Advies van de FRDO over het ontwerp van Nationaal Energie- en Klimaatplan 2030 (NEKP), 2019a02.

Biodiesel heeft een nog groter aandeel in België, goed voor een verbruik van 510 000 m³ in 2018. De biodiesel die we in 2018 op de Belgische markt vonden, werd hoofdzakelijk gemaakt van koolzaadolie (59%), sojaolie (28%) en palmolie (6%). Het gebruik van palmolie ging licht achteruit, maar dat van sojaolie vertienvoudigde t.o.v. 2017.

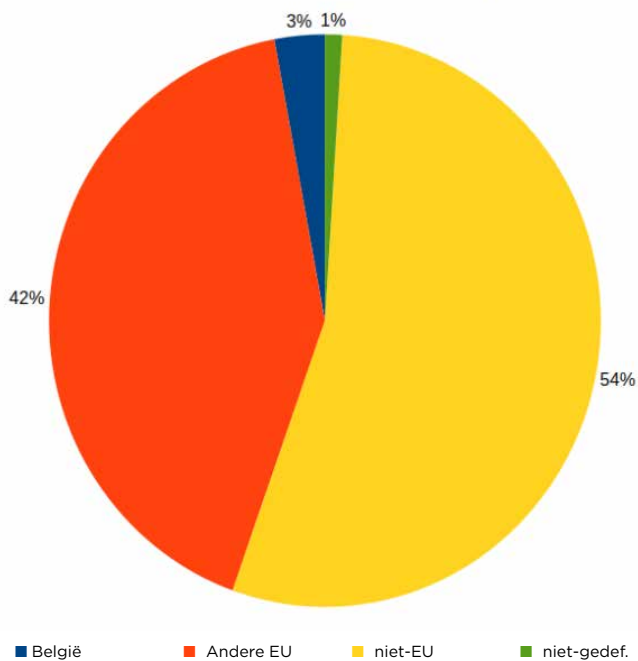
FIGUUR 3: Bioethanol op de belgische markt (m³)

De overgrote meerderheid van de grondstoffen voor onze biobrandstoffen, waarvan vooral oliën en zelfs koolzaad- en zonnebloemolie, worden ingevoerd uit niet-Europese landen. Slechts 3% wordt door België zelf aangeleverd. 26% van die grondstoffen komen zelfs rechtstreeks van gebieden waar massief ontbost wordt om plaats te maken voor de industriële teelt van soja, palmolie of rietsuiker, nl. Brazilië, Argentinië, Paraguay, Indonesië en Maleisië.

Zelfs wanneer de productie in dit stadium voornamelijk in Europese landen (tarwe en bieten) zou blijven, moeten we rekening houden met een indirect effect: de voedingsmiddelen die worden verwerkt tot biobrandstoffen zijn niet langer beschikbaar als voedsel. Er moet dan nog tegemoetgekomen worden aan de vraag naar voedsel. En dat kan leiden tot een trapsgewijs vervangingseffect van ontbossing in het Zuiden en spanningen op de wereldvoedselmarkten.

FIGURE 4: Oorsprong van de grondstoffen gebruikt voor de productie van Biobrandstoffen die in 2018 in België werden verbruikt

Focus: Soja, een actueel onderwerp

In 2018 schoot de hoeveelheid sojaolie gebruikt in Belgische biodiesel letterlijk de lucht in: van 12 000 m³ 2017 naar 144 000 m³ in 2018. Dat komt overeen met een gemiddeld verbruik van 13 liter per persoon per jaar. Meer dan 100 000 ha waren nodig om die hoeveelheid ingevoerde olie²⁰ te produceren, oftewel 6 keer het Brussels Hoofdstedelijk Gewest.

De productie op grote schaal van biobrandstoffen, en meer bepaald de expansie van de sojateelt, heeft een rechtstreeks verband met de grote bosbranden in Brazilië en de rest van Latijns-Amerika. De NGO's Mighty Earth, Rainforest Foundation Norway en FERN brachten onlangs een gezamenlijk rapport²¹ uit over de impact van de ontwikkeling van de sojateelt in de "Gran Chaco", het op het Amazonewoud na grootste boscysteem in Latijns-Amerika met een bijzonder rijke biodiversiteit. Dit veldonderzoek, uitgevoerd in Argentinië en Paraguay, documenteerde concrete gevallen van ontbossing, mensenrechtenschendingen, vernietiging van traditionele gemeenschappen en glyfosaatvergiftiging bij dieren en mensen.

Het rapport legt in het bijzonder uit dat "de sojaproductie de landbouwgrens in Latijns-Amerika, een van de grootste zones van ontbossing in de wereld, voortdurend verlegt. Grote agrovoedingsbedrijven zoals de Amerikaanse bedrijven Cargill en Bunge zijn bezig de vernietiging van oude inheemse ecosystemen te organiseren, wat leidt tot het verdwijnen van de habitat van de inheemse fauna, om plaats te maken voor industriële sojamonoculturen."

"De meeste sojaboerderijen in die ontboste gebieden gebruiken op grote schaal glyfosaat, een herbicide dat door Monsanto onder de naam Roundup wordt verkocht. De Wereldbank meldt ook nog dat het gebruik van land-

bouwchemicaliën in Argentinië de afgelopen 20 jaar met 1.000% is toegenomen als gevolg van de overschakeling op genetisch gemodificeerde en glyfosaatresistente sojabonen."

Tijdens haar missie in Argentinië benadrukte Hilal Elver, speciale rapporteur voor het recht op voedsel, ook de negatieve gevolgen van de uitbreiding van de sojateelt voor de rechten van inheemse volkeren en voor de verwezenlijking van het recht op voedsel van lokale gemeenschappen.²²

De grootte van de productiegebieden die nodig zijn om België van biodiesel op basis van soja te voorzien, wijst erop dat het Belgische beleid om meer biobrandstoffen te introduceren de wereldwijde vraag naar sojabonen mee doet toenemen en zo rechtstreeks of onrechtstreeks²³ bijdraagt aan de ontbossing en aan de andere ecologische en sociale gevolgen (verlies van de biodiversiteit, de waterkringloop, niet-naleving van de rechten van de landbouwers, de onderdrukking van de landlozen, landroof,...). Het oorzakelijk verband tussen biobrandstoffen op basis van sojaolie en ontbossing wordt bewezen in twee recente rapporten over "ingevoerde ontbossing" van WWF-België²⁴ en Envol Vert²⁵.

Illustraties uit het rapport "Avoidable Crisis" en de persverslaggeving door RFI.

20 Rekening houdend met een rendement van 0,5 m³ sojaolie per hectare is het areaal 290.000 ha. Sojaolie wordt echter noodzakelijkerwijs geproduceerd met sojameel; de eerste vertegenwoordigt ongeveer 1/3 van de productiewaarde per hectare en de tweede 2/3 van de resterende productiewaarde. Daarom beschouwen we hier slechts een derde van het totale areaal dat met soja wordt bebouwd, of 96.000 ha, als 100% impacterend.

21 « Avoidable Crisis », Mighty Earth, Rainforest Foundation Norway et FERN, 2018. <http://www.mightyearth.org/avoidablecrisis/>

22 Preliminary Observations Special Rapporteur on the right to food, Hilal Elver, on her mission to the Argentina 12-21 September 2018. End of mission statement. <https://www.ohchr.org/EN/NewsEvents/Pages/DisplayNews.aspx?NewsID=23590&LangID=E>

23 De biobrandstoffen die in Europa worden gebruikt, moeten voldoen aan duurzaamheidscriteria, die grondstoffen uit ontboste gebieden moeten uitsluiten. De wet van de communicerende vaten wordt echter niet aan banden gelegd: als een historisch teeltgebied niet langer volstaat voor bestaande vraag naar soja omdat het nu de bijkomende vraag voor biobrandstoffen dient, kan het bestaande gebied uitgebreid worden en leiden tot grootschalige ontbossing van nieuwe zones.

24 « Geïmporteerde ontbossing, tijd om er mee te knippen », WWF-België, 2019 <https://wwf.be/assets/IMAGES-2/CAMPAGNES/ELECTIONS2019/deforestation-report/WWF-GeïmporteerdeOntbossing-NL-spread-final.pdf>

25 « L'empreinte forêt des français », Envol Vert, 2018 http://envol-vert.org/wp-content/uploads/2018/11/Envol_Vert_Rapport_Empreinte_Foret_Final.pdf

Hier verbruiken bedreigt land elders

Het grootste probleem van biobrandstoffen zijn de gigantische oppervlakten die nodig zijn om ze te produceren. De rekening is hallucinant: om het kleine percentage biobrandstoffen te produceren dat in 2018 in België werden gebruikt, waren maar liefst 5000 km² productieve gronden nodig voor de teelt van onder meer tarwe, maïs, bieten, koolzaad, soja en palmolie. Dat komt overeen met de oppervlakte van de provincies Antwerpen en Vlaams-Brabant samen.

Het overgrote deel van die oppervlakte werd buiten België en zelfs buiten de Europese Unie ingezet. Slechts 3% van de grondstoffen voor onze biobrandstoffen komen uit ons land. Dit heeft verregaande negatieve gevolgen voor het milieu (biodiversiteit en klimaat) en de voedselveiligheid in het Zuiden.

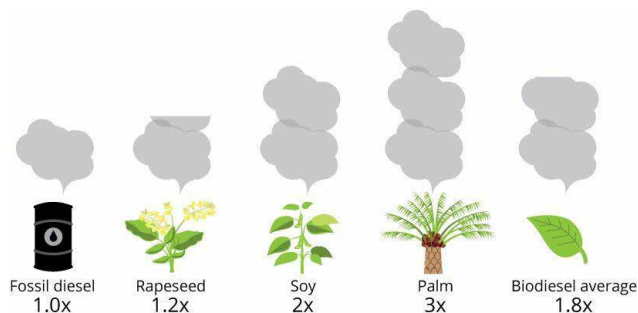
FIGURE 5: Oppervlakte nodig voor de productie van biobrandstoffen in België (2018)

BODIESELS VERHOGEN DE UITSTOOT VAN TRANSPORT

De NGO Transport & Environment²⁶ heeft de broeikasgasemissiefactoren van biobrandstoffen over hun gehele levenscyclus samengebracht. Deze studie steunt op cijfers uit de laatste en meest complete studie die de Europese Commissie over dit onderwerp bestelde²⁷.

De volledige levenscyclus van biodiesel op basis van palmolie zorgt voor drie keer meer uitstoot van broeikasgassen dan fossiele diesel. Biodiesel op basis van sojaolie is goed voor dubbel zoveel uitstoot als gewone diesel. En biodiesel op basis van koolzaad geeft 20% meer uitstoot dan de fossiele gasolie-diesel.

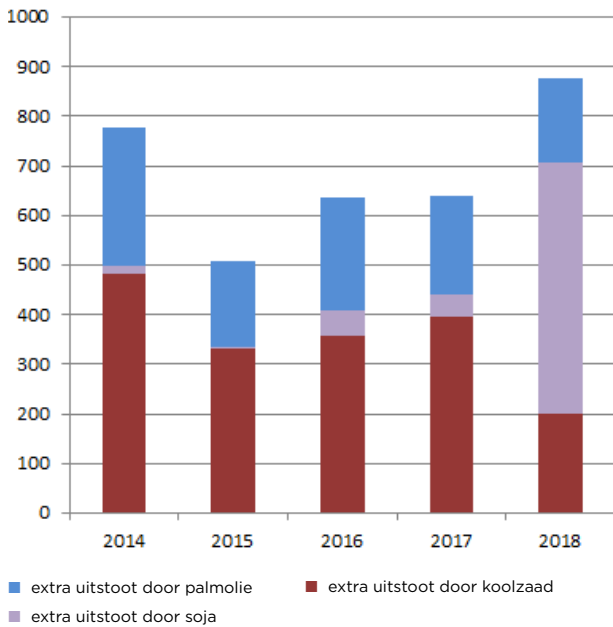

Op basis van deze emissiefactoren en de cijfers van gebruik in België in de annex, kunnen we de extra uitstoot ten gevolge van het vervangen van fossiele diesel door biodiesel inschatten.

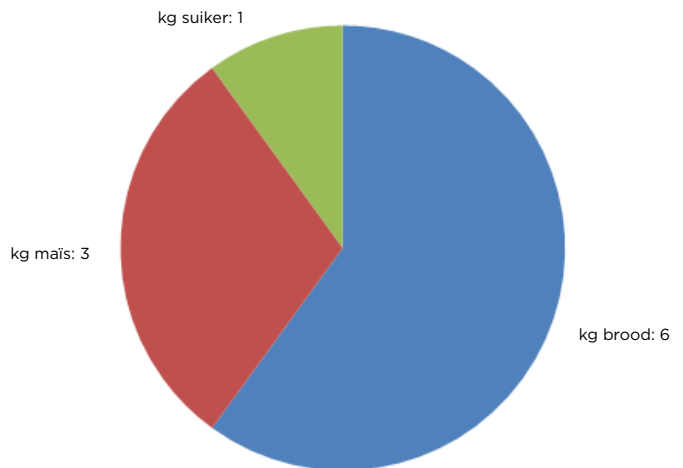
De biodiesels verkocht in België in 2018 hebben naar schatting 875 ktCO₂eq méér uitstoot veroorzaakt. Dat komt overeen met 12 dagen uitstoot van de totale Belgische vervoersector. De gegevens wijzen eveneens op een verhoging van deze extra uitstoot tussen 2015 en 2018. (**FIGUUR 6**)

²⁶ Globiom: the basis for biofuel policy post-2020 (April 2016) https://www.transportenvironment.org/sites/te/files/publications/2016_04_TE_Globiom_paper_FINAL_0.pdf
²⁷ Ecofys, IIASA et E4tech, The land use change impact of biofuels consumed in the EU – Quantification of area and greenhouse gas impact, 2015

FIGUUR 6: extra uitstoot als gevolg van het gebruik van biodiesels in België (ktCO₂eq)

FIGUUR 7: Inhoud van 1 tankbeurt benzine in 2018 tarwe, suikerbieten en maïs goed voor

DRUK OP DE VOEDSELZEKERHEID

De productie van biobrandstoffen vraagt om de exploitatie van gigantische landbouwgronden. In 2018 zat in een gemiddelde volle Belgische tank (50 liter) 4 liter bioethanol. Die werd gemaakt met dezelfde hoeveelheid tarwe, maïs, bieten en rietsuiker (zie bijlage) die nodig is voor 10 broden (van 600 gr.), 3 kg maïs en 1 kg suiker.

Nu de Belgische overheid de E85-benzine met hoge ethanolwaarde op de markt wil brengen, kan de situatie snel escaleren. Een volle tank van 50 liter E85-benzine bevat ongeveer 40 liter bioethanol, oftewel 10 keer meer dan de gemiddelde hoeveelheid in 2018. Toen zat er in een volle tank diesel (50 liter) al 3,2 liter biodiesel waarvan 2 liter koolzaadolie, 1 liter sojaolie en 0,2 liter palmolie. (FIGUUR 7)

Omgezet naar Europese schaal, krijgt dit een schrikwekkende omvang.

Met haar verbruik in bioethanol verbrandde Europa in 2018 14 miljoen ton tarwe en 12 miljoen ton maïs²⁸, goed voor het jaarlijks graanverbruik van 170 miljoen mensen²⁹. Het Europese verbruik van biodiesel in 2018 was goed voor het verbranden van 11,5 miljoen ton plantaardige oliën. Dat komt overeen met de consumptie van 460 miljoen mensen³⁰. In 2015 bedroeg de consumptie van plantaardige oliën van alle 28 lidstaten samen 12,9 miljoen ton.

Met haar verbruik in biodiesel vernietigt de EU dus bijna evenveel olie als ze er produceert voor voedingsdoeleinden.

²⁸ Rapport Gain 2019 https://gain.fas.usda.gov/Recent%20GAIN%20Publications/Biofuels%20Annual_The%20Hague_EU-28_8-9-2019.pdf

²⁹ De Voedsel- en Landbouworganisatie van de Verenigde Naties schat het menselijk verbruik van granen op gemiddeld 155 kg per persoon per jaar.

³⁰ De gemiddelde consumptie van plantaardige olie bedraagt 25 liter per persoon per jaar: http://www.fao.org/fileadmin/templates/est/COMM_MARKETS_MONITORING/Oilcrops/Documents/OECD_Reports/OECD_oilseeds_FR2015_2024.pdf

LESSEN UIT DE CRISIS VAN 2008

Het verdwijnen van de markt van een paar miljoen ton graan kan al leiden tot belangrijke stijgingen van de voedselprijzen en zo de toegang tot voedsel van de armsten onder ons verminderen.

In 2008 verdubbelde de prijs van maïs. Studies tonen aan dat 40%³¹ van deze stijging te wijten is aan de verwerking van 100 miljoen ton maïs^{32&33} tot bioethanol in de Verenigde Staten. De globale prijs is vervolgens in 2009 gedaald om in 2011 opnieuw sterk te stijgen. De plotselinge stijging van de consumptieprijzen voor maïs heeft geleid tot hogere prijzen voor andere basisgraansoorten zoals rijst en tarwe, ook al waren de oogsten goed. Speculatie en het opgeven van openbare voorraden hebben hier een negatieve rol gespeeld. Biobrandstoffen hebben dus spanningen op de internationale markten veroorzaakt door het kunstmatig verwijderen van grote hoeveelheden graan.

De explosie van de prijzen van basisgraan (tarwe, rijst, maïs) in 2008 heeft het aantal mensen die honger lijden in de wereld met ongeveer 100 miljoen³⁴ doen toenemen. De Voedsel- en Landbouworganisatie (FAO) van de Verenigde Naties concludeerde bovendien dat biobrandstoffen mede verantwoordelijk zijn voor de sterke stijging van de voedselprijzen tussen 2002 en 2008 en de voedselcrisis die deze heeft veroorzaakt. De prijzen, die in zes jaar tijd met 140% zijn gestegen, waarvan 105% te wijten was aan de productie van biobrandstoffen, hebben het aantal mensen in hongersnood doen toenemen van 850 tot 950 miljoen mensen³⁵. Doordat ze de link tussen voedsel- en energiemarkten te versterken, stijgt de prijsvolatiliteit als gevolg van de productie van biobrandstoffen. Dat is even belangrijk als het prijsniveau.

Die volatiliteit veroorzaakt stijgende voedselprijzen en treft zo zowel de arme consumenten als de familiale boeren die bijna nooit profiteren van plotselinge prijsstijgingen. De enige winnaars zijn speculanten, tussenpersonen en grote industriële producenten die opslagcapaciteit hebben en kunnen wachten tot de prijzen het hoogst zijn. De commerciële actoren die de wereldgraanmarkt domineren, zijn zelfs in staat om de internationale prijzen omhoog of omlaag te beïnvloeden door te beslissen om zeer grote transactievolumes te kopen of te verkopen.

NEGATIEVE IMPACT OP VEEHOUDERS

Binnen de landbouwgemeenschap zijn er verschillende meningen over de kwestie van het gebruik van voedsel en de landbouwproductie voor de productie van brandstoffen. De boerenorganisaties die lid zijn van Via Campesina (in België MAP FUGEA) verzetten zich tegen het gebruik van voedsel voor de productie van biobrandstoffen³⁶. Europese landbouworganisaties lid van COPA (European farmers & agri-cooperatives) daarentegen, verdedigen het beleid ter ondersteuning van biobrandstoffen wel³⁷. Zonder invoeringsverplichting voor de oliebedrijven zouden de sectoren immers instorten. Deze organisaties betwisten de studies die de negatieve effecten van biobrandstoffen aantonen en wijzen erop dat biobrandstoffen de prijzen van graan en oliehoudende zaden doen stijgen. Voor grote landbouwproducenten van koolzaad en bieten maken de biobrandstoffen dan inderdaad een positieve balans. Maar dat is allerm minst het geval voor veehouders, die in België de meerderheid vormen binnen de sector.

Landbouwers die graan en eiw ithoudende gewassen moesten aankopen om hun productie te voltooien, hebben hun productiekosten zien stijgen door de biobrandstoffen. Zij konden de stijgende productiekosten niet doorrekenen in hun verkoopprijzen (vlees, melk, enz.) en kregen het nog moeilijker.

31 <https://www.card.iastate.edu/products/publications/pdf/11pb5.pdf>

32 https://www.lemonde.fr/economie/article/2012/08/02/aux-etats-unis-l-utilisation-de-mais-pour-l-ethanol-fait-polemique_1741635_3234.html

33 https://www.zootechnie.fr/images/pdf/20081004_pflimlin.pdf

34 <http://www.fao.org/3/al390f/al390f00.pdf>

35 Rapport: The right to food and the impact of liquid biofuels (agrofuels) (Food and Agriculture Organisation of the United Nations (FAO), Rome, 2008), <http://www.fao.org/3/a-ap550e.pdf>

36 <https://redamazon.wordpress.com/2008/06/25/via-campesina-position-on-biofuels/>

37 <http://www.fwa.be/wordpressfwa/wp-content/uploads/downloads/2013/04/Dossier-biocarburant.pdf>

Organisaties lid van COPA wijzen op de gunstige toename van de productie van koolzaadschroot op Europese bodem als gevolg van biobrandstoffen. Uit de gegevens over de herkomst van de grondstoffen blijkt echter dat de helft van het koolzaad dat gebruikt wordt in de biodiesel die in België verkocht wordt, geïmporteerd wordt uit niet-Europese landen. Anderzijds kunnen dezelfde gunstige effecten worden bereikt met een Europees proteïneplan, zonder voedsel te vernietigen en zonder dat dit leidt tot invoer uit niet-Europese landen.

EUROPESE VOEDSELTOEVOEGING

Zelfs zonder dat er één liter koolzaadolie in Europese automotoren wordt verbrand, heeft de Europese Unie al een tekort aan olie voor menselijke consumptie. Het massale gebruik van Europees koolzaad voor biobrandstoffen verhoogt het Europese voedseltekort voor plantaardige olie aanzienlijk.

TABEL 1: Verdeling van eindgebruik van alle plantaardige oliën (bron: FEDIOL)

EU 28 in duizend ton	2015	percentage
Voeding	12 947	49%
Biodiesel	10 400	39%
Industrie (excl. energie)	1 378	5%
Dierlijke voeding	980	4%
Directe energie (warmtekracht)	910	3%
Directe energie (brandstof)	20	0%
TOTAAL	26 635	100%

Bovenstaande tabel³⁸ geeft de verdeling van het gebruik van plantaardige oliën in de EU 28 weer. Biodiesel is bijna even belangrijk als voeding.

Uit onderstaande tabel blijkt dat de EU met een tekort van 11,85 miljoen ton plantaardige olie kampt, terwijl ze bijna evenveel biodiesel verbrandt als de hoeveelheid olie die zij moet invoeren om aan haar vraag te voldoen.

TABEL 2: Europees tekort aan plantaardige olie in miljoen ton (bron: FEDIOL)

Consumptie van plantaardige olie in EU 28	28,96
Productie van plantaardige olie in EU 28	18,11
Tekort aan plantaardige olie in EU 28	11,85

De Europese Unie is niet langer de grote uitvoerder die ze 40 jaar lang geweest is, mede dankzij de massale export van tarwe. Nu de graan op grote schaal gebruikt wordt voor de productie van ethanol, heeft ze haar overschot steeds verder zien slinken tot ze in 2018 zelfs een netto-invoerder van graan³⁹ werd. Een situatie die ze in meer dan 40 jaar niet meer had gekend.

Opgelet met "geavanceerde" biobrandstoffen

Volgens de REDII-richtlijn moet de hernieuwbare energie in het Belgisch vervoer tegen 2030 voor minimaal 3,5% bestaan uit de zogenaamde "geavanceerde" biobrandstoffen (afkomstig van specifieke grondstoffen zoals reststromen). Vanaf 2022 worden ze verplicht met een minimale nominale bijdrage van 0,2% van de hernieuwbare energie in het vervoer. Gezien hun zeer geringe beschikbaarheid heeft de Europese wetgever echter bepaald dat deze biobrandstoffen zullen profiteren van dubbeltellingen. In de praktijk betekent dat dat de nominale doelstelling van 3,5% in 2030 dus worden gehaald met slechts 1,75% van de "geavanceerde" biobrandstoffen.

³⁸ <https://www.ladocumentationfrancaise.fr/var/storage/rapports-publics/174000403.pdf>
³⁹ http://www.lalettredelacheteur.com/archives/122214#.XXEfu_w685k

In haar ontwerp van Nationaal Energie- en Klimaatplan 2030 (NEKP), dat eind 2018 bij de Europese Commissie werd ingediend, voorziet België dat het aandeel van de "geavanceerde" biobrandstoffen in 2030 7% zou moeten bedragen (in reële termen). Dat is vier keer meer dan de Europese verplichting.

Deze doelstelling roept vragen op, zowel in termen van realisme als in termen van relevantie. Enerzijds blijven deze biobrandstoffen duur en nauwelijks beschikbaar. Anderzijds geldt voor het gebruik van de zogenaamde "geavanceerde" biobrandstoffen het voorzorgsbeginsel, zoals aanbevolen door de Adviesraad voor beleidscoherentie⁴⁰.

Het IPCC merkt ook op dat, naast biobrandstoffen van de eerste generatie, sommige biobrandstoffen van de tweede generatie ook kunnen bijdragen tot landdegradatie⁴¹. De gehele levenscyclus van de biomassa moet worden geobjectiveerd en in rekening gebracht worden, inclusief indirecte effecten. In het geval van België is bovendien aangetoond dat het potentieel voor mobiliseerbare biomassa voor deze biobrandstoffen beperkt is: de concurrentiestrijd met reeds veelbelovende sectoren zoals de bouw, energie, veevoeder en vezels voor gerichte toepassingen, is hevig⁴².

De Adviesraad voor beleidscoherentie wijst er bovendien op dat de ambitieuze doelstellingen voor het gebruik van biobrandstoffen niet mogen leiden tot een toename van de invoer van afval en residuen uit niet-Europese landen. Grondstoffen met een hoog ecologisch en sociaal risico, zoals de nevenproducten van palmolie, moeten geweerd worden en de afvalhiërarchie zoals beschreven in Richtlijn 2008/98/EG moet gerespecteerd worden.

40 <http://www.ccpd-abco.be/advice/politiques-belge-europeenne-matiere-dagrocarburants/>

41 Point B3.3 du SPM du GIEC <https://www.ipcc.ch/report/srcc/>

42 Jacquet Nicolas et al., « Les initiatives commerciales de bioraffinage en Région wallonne (Belgique) : production de biocarburants et voies de valorisation connexes (synthèse bibliographique) », Biotechnologie, Agronomie, Société et Environnement, 2015, 19/2.

Aanbevelingen

Het gebruik van plantaardige oliën als grondstof voor biodiesel en van graan en suikers voor de productie van ethanol is een direct gevolg van de huidige wetgeving die het gebruik van biobrandstoffen wil stimuleren.

Maar dat heeft net een bijzonder negatieve sociale en ecologische impact. Bovenop een meer dan slecht globaal klimaatrapport, blijkt de productie van biobrandstoffen mensenrechten te schenden, landroof bij de lokale bevolking te veroorzaken, de voedselmarkten negatief te beïnvloeden, te leiden tot ontbossing en verlies van biodiversiteit en zelfs hele voedselcosystemen aan te tasten.

De vrijwillige certificeringsmechanismen slagen er niet in om de vele misbruiken op het terrein te beteugelen⁴³.

De organisaties die meewerkten aan deze evaluatie vragen daarom:

- > **Aan de regeringen in België om hun standpunt m.b.t. het gebruik van biobrandstoffen volledig te herzien en het Nationaal Energie- en Klimaatplan aan te passen aan haar verbintenissen inzake klimaatverandering, duurzame ontwikkeling en naleving van de mensenrechten en:**
 - Biobrandstoffen op basis van voedselgewassen volledig te bannen;
 - Het ontwerp van Koninklijk Besluit voor de invoering van de E85-benzine in te trekken;
 - De zogenaamde geavanceerde biobrandstoffen met realisme en de nodige voorzichtigheid te benaderen, en dit op basis van een objectieve en volledige analyse van hun economische, sociale en ecologische impact.

- > **Aan de Gewesten om hun verantwoordelijkheid op te nemen en naar een duurzame mobiliteit te streven. Hun beleid om het vervoer koolstofvrij te maken, moet steunen op:**
 - Een daling van het verkeer en de ontwikkeling van volwaardige alternatieven (zoals openbaar vervoer, zachte mobiliteit, autodelen, carpooling);
 - De nodige normen en fiscale maatregelen die sturen naar minder CO₂-uitstoot en minder gewicht/vermogen van wagens, een shift naar emissievrije voertuigen, en een uitfasering van het fiscaal gunstregime voor salariswagens;
 - Een duidelijk scenario voor de uitfasering van fossiele wagens met ten laatste in 2030 een verbod op de verkoop van nieuwe fossiele wagens.
- > **Aan de regeringen in België om de productie van elektriciteit uit hernieuwbare bronnen sterk te verhogen.**

Dat moet het mogelijk maken de aanbevelingen en adviezen van hoger genoemde instellingen en organen toe te passen.

43 "100% duurzame palmolie : een mythe" (5 februari 2018) <https://www.11.be/artikels/item/duurzame-palmolie-blijft-mythe>

// Annex : verbruik van biobrandstoffen in België

Het volume biobrandstoffen verkocht in België van 2014 tot 2018 [1] [1]

TABEL 1: Evolutie van het volume biodiesel (in m³)

	2014	2015	2016	2017	2018
Koolzaadolie	494 250,4	309 905,4	409 633,9	357 167,7	300406
Palmolie	76 233,6	52 726,5	56 760,3	62 750,6	31816
Sojaolie	5 071,4	397,4	13 749,9	12 307,4	144175
Andere (zonnebloemolie, dierlijke/plantaardige olie, afgewerkte olie	20 811,9	10 892,5	17 961,2	5 752,2	33591
Totaal	596 367,3	373 921,8	498 105,3	437 977,9	509987

TABEL 2: Evolutie van het volume bioethanol (in m³)

	2014	2015	2016	2017	2018
Tarwe	32 149,2	33 773,1	54 247,2	73 443,9	95189
Maïs	20 058	18 255,9	22 720	46 049	50352
Bieten	17 079	20 752,3	7 307,3	6 873,8	19147
Andere (rietsuiker, triticale, rogge, zetmeel)	3 342,2	2 678,7	997,8	1 613,8	17.187
Totaal	72 628,4	75 460	85 272,3	127 980,5	181875

[1] Bron : FOD Volksgezondheid, veiligheid van de voedselketen en leefmilieu.

Detail van het volume biobrandstoffen verkocht in België in 2018 met herkomst van de grondstoffen^[1]

TABEL 3: Volume en herkomst van grondstoffen voor biodiesel verkocht in België in 2018 (in m³)

Volume biodiesel (m ³)	2018	Herkomst biomassa
Koolzaadolie	300.406	25% Australië, 25% Oekraïne, 18% Frankrijk, 12% Roemenië, 11% Duitsland, 2% Bulgarije, 2% Polen
Palmolie	31.816	56% Indonesië, 44% Maleisië
Sojaolie	144.175	90% Argentinië, 6% Brazilië, 3% Paraguay
Dierlijke vetten categorie 1 en 2	8.846	35% Duitsland, 21% Rusland, 13% Zwitserland, 12% Wit-Rusland, 4% UK, 3% Polen, 2% Litouwen, 2% Nederland
Zonnebloemolie	5.848	55% Oekraïne, 44% Frankrijk, 1% Roemenië
Afgewerkte bakolie	5.879	38% België, 15% Duitsland, 12% Saoedi-Arabië, 12% China, 5% Frankrijk, 6% UK, 4% Verenigde Staten, 4% Nederland
Afval van dierlijke en plantaardige vetten	13.018	55% België, 28% Frankrijk, 7% Nederland, 9% Duitsland
Totaal	509.987	

TABEL 4: Volume en herkomst van grondstoffen voor bioethanol verkocht in België in 2018 (in m³)

Volume biodiesel (m ³)	2018	Herkomst biomassa
Tarwe	95.189	75% Frankrijk, 7% UK, 5% Duitsland, 4% België, 3% Denemarken, 3% Tsjechië
Maïs	50.352	54% Oekraïne, 17% Hongarije, 8% Roemenië, 7% Spanje, 3% Verenigde Staten, 2% Bulgarije, 2% Tsjechië, 2% Duitsland, 2% Paraguay, 2% Polen
Bieten	19.147	48% Frankrijk, 34% Duitsland, 18% België
Rietsuiker	4.194	99% Peru, 1% Brazilië
Andere (triticale, rogge, zetmeel)	12.993	42% België, 30% Frankrijk, 26% Nederland, 2% Hongarije
Totaal	181.875	

INFORMATIE

Lien Vandamme
lien.vandamme@11.be
+32 2 536 11 99

Stéphane Desgain
stephane.desgain@cncd.be
+32 2 250 12 64

Noé Lecocq
n.lecocq@iew.be

